

14^η συνάντηση: Μην προσφέρετε θυσίες στους θεούς!..

Πέμπτη, 8/4/10, ώρα 11 π.μ., serenity house.

Ηλικίες, 8 και 4 χρονών.

Λέξεις: offerings, remains, demi-god.

Το κείμενο αυτό γράφεται στις 5/10/2010, έξι ολόκληρους μήνες αφότου έγινε η εν λόγω συνάντηση. Θα έπρεπε να είχε γραφτεί αμέσως μετά την 13^η συνάντηση, αλλά δεν υπήρχε χρόνος, γιατί έφευγα για ταξίδι. Έτσι, πίστευα ότι θα το έγγραφα επιστρέφοντας. Όμως κάτι εμπόδιζε το γράψιμό του. Δεν ξέρω τι ήταν και θα ήταν μάταιο να ψάξω να το βρω. Η μνήμη μου δε με βοηθά καθόλου και το συναίσθημα αρνείται να κάνει μια τέτοια απόπειρα. Στειρότητα. Αυτό νιώθω προσπαθώντας να κοιτάξω μέσα μου.

Σ' αυτό το μεταξύ πήγα στο Παρίσι της Ανατολής, τη Βηρυτό, μια τριήμερη κρουαζιέρα, που μου στοίχισε μερικές μέρες αρρώστιας, διότι πάνω στο πλοίο έπαθα τροφική δηλητηρίαση από χαλασμένο παγωτό, που με έκανε να ξερνάω χολή όλη τη νύχτα, η θερμοκρασία μου είχε πέσει στους 34,6 βαθμούς Κελσίου και η κουβέρτα και το πάπλωμα δεν μπορούσαν να με ζεστάνουν, η πίεσή μου είχε ανεβεί στους 15 και 9 βαθμούς, το κεφάλι και το στομάχι μου πονούσαν τρομακτικά και το δηλητήριο έκαμνε το σώμα μου να συσπάται ολόκληρο.

Τελικά, χάρη στην ολονύχτια παρουσία και φροντίδα του Ουκρανού γιατρού του πλοίου και αφού μου έκανε πλύση με αλατόνερο και μου ρύθμισε την πίεση με φάρμακα, μπόρεσα να βγω από το πλοίο το πρωί και να καταφύγω στο σπίτι της κουνιάδας μου, που για μια φορά ακόμη στάθηκε ο αρωγός άγγελός μου κι έτσι μπόρεσα ως το βράδυ να οδηγήσω και να πάω στο σπίτι μου, στη Λευκωσία.

Οι μέρες πέρασαν, η υγεία μου βελτιώθηκε, ξανασηκώθηκα στα πόδια μου, αλλά το γράψιμο δεν ερχόταν! Η δέκατη τρίτη συνάντηση ήθελε κάτι λίγο, για να συμπληρωθεί, αλλά ούτε κι εκείνο ήμουν σε θέση να κάνω. Με τούτα και με κείνα, οι μέρες πέρασαν και άρχισαν οι προετοιμασίες για το καθαυτό Παρίσι, το Παρίσι της Δύσης αυτή τη φορά.

Δεν είχα ξαναπάει κι έτσι φέτος αποφάσισα ότι δε θα πεθάνω και δε θα έχω δει την πόλη του Φωτός, επειδή αυτό ήταν ένα ταξίδι, που το κρατούσα για μια ξεχωριστή ευκαιρία. Αποφάσισα ότι αυτή η συγκυρία μπορεί να μην ερχόταν ποτέ κι έτσι έκρινα ότι δεν υπήρχε περιθώριο για άλλη αναβολή.

Ετοιμαζόμουν χωρίς κανένα ενθουσιασμό, μάλλον βεβιασμένα, μια που είχα δηλώσει τη συμμετοχή μου και είχα πληρώσει την προκαταβολή. Ήταν ένα ταξίδι, στο οποίο δεν ήθελα να πάω με γκρουπ, αλλά όσες φορές είχα επιχειρήσει να το κάνω μόνη μου, δεν τελεσφόρησε.

Έγινε λοιπόν και το ταξίδι στο Παρίσι, ήρθα πίσω με τις θετικές εμπειρίες απ' όσα είχα δει, αλλά και τις “τραυματικές” του να γίνεται ένα τέτοιο ταξίδι στα πλαίσια και με τους περιορισμούς ενός γκρουπ. Πέρασε κι αυτό, πήγα ήρθα σε διάφορα μέρη της Κύπρου, σε βουνά και θάλασσες, κολύμπησα, θεραπεύτηκα από τα αρνητικά των δύο ταξιδιών στο Παρίσι της Ανατολής και στο Παρίσι της Δύσης, αλλά το γράψιμο βάραινε στην καρδιά μου σαν απόστημα, που δεν σπάει να ελευθερώσει το πύον του και να γιατρευτεί.

Το καλοκαίρι πέρασε, μπήκε ο Σεπτέμβρης με τις πρώτες του νοτιές, η ζέστη έμοιαζε σαν να μην είχε υπάρξει ποτέ, κι ας ήταν η χειρότερη που είχαμε βιώσει ποτέ. Έφτασε τους 47 βαθμούς υπό σκιάν και η υγρασία το 95%. Τα σχολεία άνοιξαν, η ζωή πήρε για καλά τους κανονικούς της ρυθμούς, αλλά εμένα το ρολόι μου δεν έλεγε να προσαρμοστεί.

Μεσολάβησαν διάφορα με πιο “τραυματικό” ένα επεισόδιο με μια φίλη, που είναι μεγάλη ιστορία να τη διηγηθώ εδώ, αλλά που ήταν κάτι που εκκρεμούσε για χρόνια και δεν έλεγε να λυθεί. Το “έλυσα” όχι με τον καλύτερο τρόπο, αλλά με αρκετή ψυχραιμία και αποφασιστικότητα κι ένιωσα καλά, που επιτέλους μπόρεσα να το αποτολμήσω, παρά τα αρνητικά συναισθήματα που μου γεννούσε αυτή μου η τόλμη, και αυτό ήξερα καλά ότι οφειλόταν στη διεργασία που εξακολουθούσε να γίνεται μέσα μου χάρη στο MemGram®.

Παρότι βασανίστηκα αρκετά για την “άδικη” συμπεριφορά μου απέναντι στη φίλη μου και αρκετές φορές πήγα να μετανιώσω και να ζητήσω συγγνώμη, ωστόσο δεν το έκανα, γιατί ήξερα ότι ήταν άδικη, κοιταγμένη από την πλευρά της, αλλά όχι αντικειμενικά και κυρίως όχι από τη βαθύτερη πρόθεσή μου να τη βοηθήσω να δει με μιαν άλλη οπτική τα πράγματα, που πίστευα ότι θα τη βοηθούσε.

Ωστόσο ήξερα ότι κανείς δεν μπορεί να βοηθηθεί, αν ο ίδιος δεν το θέλει, δεν το ζητήσει και κυρίως αν δεν είναι έτοιμος να το δεχτεί. Έτσι, παρόλο τον έντονο προβληματισμό μου, κατέληξα για μια φορά ακόμη να κοιτάζω μέσα μου και να δω τι είχε να με διδάξει αυτό το περιστατικό, τι έπρεπε να πάρω απ' αυτό και για μια φορά ακόμη να δω πώς μπορούσα να προοδεύσω στην εσωτερική μου ωρίμανση και βελτίωση.

Και... όπως γίνεται πάντα, κατά κάποια συγκυρία, βρέθηκα να κοιτάζω τα βιβλία της κόρης μου. Βρήκα λοιπόν το «Η δύναμη είναι μέσα σου» της Λουίζ Χέη και ένιωσα ότι αυτό είναι το βιβλίο που πρέπει να διαβάσω αυτή τη στιγμή. Και πράγματι το ρούφηξα πιπιλώντας το, όπως συνηθίζω να λέω για κάθε βιβλίο που διαβάζω με πολλή αφοσίωση και προσοχή. Δεν έχασα λέξη του και καταλάβαινα τα πάντα, ό,τι έλεγε και ό,τι εννοούσε, πράγμα που δε μου είχε συμβεί παλιότερα, όταν διάβασα κάποιο άλλο βιβλίο της. Να λοιπόν που το ένστικτό μου είχε δίκαιο, όπως συμβαίνει άλλωστε τις περισσότερες φορές, όταν δεν πρόκειται για το παραμορφωτικό συναίσθημα του έρωτα.

Διάβαζα το βιβλίο, ξαπλωμένη στη δροσιά του δωματίου μου, ενώ έξω η ζέστη έλιωνε σίδερα, κι ένιωθα την καρδιά μου να τονώνεται και να φτεροκοπά από τις αλήθειες και τις οδηγίες που έδινε αυτή η γυναίκα, που την είχα παρεξηγήσει παλιότερα τόσο πολύ. Μια γλύκα και μια δικαίωση καταλάγιαζε τα ενδότερα μου για τον αγώνα που είχα κάνει για τη βελτίωση του εαυτού μου όλα αυτά τα χρόνια.

Ναι, αξίζει τον κόπο να επενδύεις σε ό,τι καλύτερο και ό,τι πιο δικό σου έχεις, τον εαυτό σου. Το συμπέρασμά του βιβλίου, αλλά και η ρητή εντολή της, «ήρθαμε σ' αυτό τον κόσμο, για να μάθουμε να αγαπούμε τον εαυτό μας», μου ταίριαζε και με συγκινούσε πιο πολύ από το «μήπως έκανα άσχημα να πληρώσω τη φίλη μου;»

Παλιότερα, μετρούσε πάντα ο άλλος και έβαζα στην πάντα τα δικά μου συναισθήματα, γιατί σκεφτόμουν και συναισθανόμουν το πώς σκεφτόταν ο άλλος και γιατί ενεργούσε, όπως ενεργούσε, και ας καταπίεζε αυτό τα δικά μου συναισθήματα και σκέψεις. Τώρα, για πρώτη φορά, πολέμησα το δίλημά μου, αλλά όχι με τρόπο καταλυτικό για μένα, παρά προτάσσοντας το καλό του άλλου – ότι ίσως οδηγηθεί να προβληματιστεί – και όχι το να μη θίξω τον τρόπο σκέψης του, που γεννούσε τη συμπεριφορά του, με αποτέλεσμα να διαιωνίζεται μια κατάσταση, που σε καμιά από τις φίλες μας δεν ήταν αρεστή.

Θα γινόμουν σταυροφόρος για μια ακόμη φορά, όπως έκαμνα χρόνια και χρόνια στα σχολεία που δούλευα; Όχι! Υπήρχε μεγάλη διαφορά. Ο δονκιχωτισμός μου είχε εκλείψει. Η πρόθεσή μου ήταν αγαθή. Το ότι η φίλη μου δεν ήταν σε θέση να τη δει και να τη δεχτεί δε βάρυνε εμένα, άρα δεν υπήρχε και λόγος να με στενοχωρεί, παρόλο που ένιωθα έτσι.

Το βιβλίο λοιπόν με βοήθησε και σιγά σιγά αποδέχτηκα ότι δεν έπρεπε να θολώνω τα καθαρά μου συναισθήματα από παρεμβολές παλιότερων τρόπων σκέψης, που ήρθαν τώρα να κραδαίνουν τίτλους εδραιωμένης ιδιοκτησίας.

Ναι, παλιότερα σκεφτόμουν και έπραττα λανθασμένα. Τώρα, χάρη στο MemGram[®], ήμουν σε θέση να αναδομήσω και τη σκέψη μου και τη συμπεριφορά μου. Δε θα γύριζα πίσω και – μ' όλη την πικρία μου που πίκρανα τη φίλη μου – δεν το έκανα. Θα ήθελα όλα αυτά να μπορούσα να της τα πω και να τη βοηθήσω, αν ήθελε κι εκείνη.

Όμως εγώ είχα καταλήξει εδώ, μετά από μια μεγάλη πορεία εσωτερικής αναζήτησης. Πώς ήταν δυνατό να της δώσω μια σταγόνα νερό, πολύτιμο νερό, που είχα αντλήσει περπατώντας χρόνια και χρόνια στην έρημο και σκάβοντας, όλο σκάβοντας και προσπαθώντας για κείνο το νερό, που εκείνης δεν της είχε λείψει, δεν είχε αισθανθεί την ανάγκη του και θα μου γύριζε την κούπα με υπεροψία, για να χιωνώσει την πολύτιμη σταγόνα μου;

Το πήρα λοιπόν απόφαση, ότι ο καθένας πορεύεται την πορεία του, ότι σ' αυτό το δρόμο κάποτε ανταμώνουμε και κάποιους οδοιπόρους και

συνοδοιοπορούμε για λίγο ή για περισσότερο και ύστερα τραβούμε ο καθένας το δρόμο του και ψάχνουμε για το λουλούδι που θα εκφράσει την ψυχή μας. Το λουλούδι της ερήμου ή των χιονιών, των βράχων ή της πεδιάδας...

Η ιστορία με τη φίλη μου καταλάγιασε σιγά σιγά. Όμως το βιβλίο είχε κάτι πολύ σημαντικό να δώσει σε μένα και για μένα. Είχα την εντύπωση ότι έλεγε κάτι για το παιδί μέσα μας στα τέσσερά του χρόνια. Τώρα όμως που το έφαξα, βρήκα και μεταφέρω αυτούσια κάποια αποσπάσματα από τις σελίδες 156 και 157 της ελληνικής μετάφρασης από τις εκδόσεις «Δυναμική επιτυχίας» και από το κεφάλαιο «Θεραπεύοντας τα τραύματα του παρελθόντος».

*«Έχω διαπιστώσει ότι η εργασία με το εσωτερικό παιδί είναι πολύτιμη, γιατί βοηθά στη θεραπεία των τραυμάτων του παρελθόντος. Δεν έχετε πάντοτε επαφή με τα συναισθήματα του φοβισμένου αυτού παιδιού. Αν κατά την παιδική σας ηλικία νιώθατε φόβους και αντιπαλότητα και σήμερα με το νου σας τιμωρείτε τον εαυτό σας, τότε συνεχίζετε να μεταχειρίζεστε το εσωτερικό σας παιδί με παρόμοιο τρόπο. **Όμως το παιδί δεν έχει πού να πάει. Πρέπει να υπερνικήσετε τους περιορισμούς των γονιών σας. Πρέπει να έρθετε σε επαφή με το χαμένο παιδάκι. Γιατί θέλει να ξέρει ότι νοιάζεστε γι' αυτό¹. Αφιερώστε του λοιπόν κάποιες όμορφες στιγμές και πείτε του ότι: «Νοιάζομαι για σένα. Σ' αγαπώ. Σ' αγαπώ αληθινά». Ίσως να το λέτε στο μεγάλο, στον ώριμο άνθρωπο μέσα σας. Αρχίστε λοιπόν να μιλάτε και στο παιδί.»***

*Και παρακάτω: «Αν έχετε να του μιλήσετε **62** χρόνια, τότε μπορεί να χρειαστεί να το κάνετε ορισμένες φορές, ώσπου το παιδί να πιστέψει ότι πράγματι θέλετε να του μιλήσετε. Να επιμείνετε: «Θέλω να σου μιλήσω. Θέλω να σε δω. Θέλω να σ' αγαπήσω.» Τελικά θα έρθετε σε επαφή. Και μπορεί νοερά να το δείτε, μπορεί να το νιώσετε ή μπορεί να το ακούσετε.»*

Γιατί η Λουίζ Χέη είχε επιλέξει την ηλικία των εξήντα δύο χρόνων; Τόσο ακριβώς ήμουν εγώ! Ήταν σαν να μιλούσε σε μένα την ίδια. Εκεί ακριβώς με πήραν τα κλάματα. Ναι, είχα εγκαταλείψει το παιδί που είχα μέσα μου. Ένωσα λύπη. Ένωσα θλίψη. Ένωσα ότι έπρεπε να επανορθώσω. Δε θα εγκατέλειπα ξανά αυτό το παιδί! Το είχα υποσχεθεί στη Βερόνικα, αλλά μέσω της πιο πολύ στον εαυτό μου. Ότι δε θα εγκατέλειπα αυτό το παιδί, εννοώντας το βιβλίο που έγραφα, όπως είχα κάνει για τόσα άλλα, που έμειναν ανολοκλήρωτα ή μαραζωμένα στο ξεκίνημά τους στο συρτάρι μου.

Όμως τώρα και για τόσους μήνες τίποτα δεν έβγαινε από μέσα μου, που να λέει ότι δε θα έμενε εκεί εγκαταλειμμένο και ατετέλεστο, όπως τόσα

¹ Η υπογράμμιση δική μου.

άλλα. Και ήμουν ήδη στο προτελευταίο κεφάλαιο. Είχα καλύψει τις δεκατρείς συναντήσεις. Είχα συμπληρώσει κάτι που υπολειπόταν στο δέκατο τρίτο κεφάλαιο, επιστρέφοντας από το Παρίσι, αλλά μετά από κει τίποτα. Ούτε καν η αγωνία² της ερήμου. Εκεί οι βεδουίνοι βρίσκουν χόρτο και βόσκουν τα κοπάδια τους, έστω κι αν χρειαστεί να διασχίσουν χιλιόμετρα και χιλιόμετρα κάθε μέρα. Εδώ τώρα τίποτα! Ένα τίποτα ολοκληρωτικό. Ισοπεδωμένη η ψυχή μου παρατηρούσε από μακριά με απάθεια την ατοκία και τίποτα δεν την άγγιζε.

«Εντάξει λοιπόν! Αν δεν είναι να γεννηθεί, ας μη γεννηθεί! Τόσα και τόσα παιδιά, τόσα και τόσα ζώα. Τόσα και τόσα ψάρια και φυτά μένουν αγέννητα στο σπόρο που καταπέφτει και αδειάζει αγωνιμοποίητος. Ακόμα και βιβλία! Βιβλία που δε γράφτηκαν ή δε δημοσιεύτηκαν ποτέ. Ή κι αν δημοσιεύτηκαν, έμειναν άγνωστα και ανεκμετάλλευτα και ήταν σαν να μην υπήρξαν ποτέ. Εντάξει λοιπόν. Ο Θεός μου δεν ήθελε αυτό το βιβλίο να ολοκληρωθεί. Αλλιώςτικα δε θα μου είχε στερήσει τους πόνους της γέννας.»

Όμως, οι δρόμοι του Θεού είναι ανεξερεύνητοι και οι προθέσεις του βρίσκουν εκατομμύρια διόδους, για να εκφραστούν, από κει που ούτε να τους διανοηθούμε μπορούσαμε. Και ξαφνικά! Ένα ρυάκι στην έρημο. Μια πηγή, που αναβλύζει λίγο, μα καθάριο νερό. Ο Θεός δε μας εγκαταλείπει!

Έτσι έγινε με μένα. Ξαφνικά και απροσδόκητα ένα τηλεφώνημα. «Κυρία Τενέζη, θα θέλαμε να έρθετε στην εκπομπή «με την Ελίτα». «Γιατί πάλι; Είναι η τρίτη χρονιά που μου το ζητάτε και πάντα σας ρωτώ, τι θέλετε να βγάλετε απ' αυτή την εκπομπή;» Μέσα μου σκεφτόμουν, «γιατί θέλουν να με γυρίσουν πίσω; Τριάντα ολόκληρα χρόνια πίσω και όχι μόνο! Γιατί θέλουν να μου ξυπνήσουν αυτά που θέλησα να θάψω μέσα μου;»

Το θέμα συζητήθηκε λίγο και αποφασισμένη να ξεκαθαρίσω τις προθέσεις τους, ζήτησα να δω την κυρία Ελίτα. Μου άρεσε. Ο λεπτός της τρόπος, η διακριτική της προσέγγιση, ο σεβασμός που έδειξε στο πρόσωπο και τα συμβάντα μου. Και η δήλωσή της ότι θα έλεγα μόνο ό,τι ήθελα. Μου έδωσε όμως μόνο ένα υποτυπώδες στίγμα για το πού θα πήγαινε ή θα περιστρεφόταν η εκπομπή. Δεν είχε καθοριστεί ούτε καν το θέμα. Παρόλα αυτά, ένιωσα ότι ήθελα να προχωρήσω. Με αργά και δισταχτικά βήματα, αλλά δεν ήθελα να κάνω πίσω.

Ωραία λοιπόν θα κάμναμε την εκπομπή. Αλλά αυτό αργούσε ένα ολόκληρο μήνα! Η αγωνία μου μεγάλωνε, η αβεβαιότητα για το τι θα γινόταν εκεί, ποιες ερωτήσεις θα είχα να αντιμετωπίσω, ποιος άλλος θα ήταν, γιατί κάποιον ειδικό θα έφερνε, και τα λοιπά και τα λοιπά, ήταν σκέψεις, που κάποτε με οδηγούσαν στην αμφιβολία.

² Αγωνία = μη γονιμότητα.

Οι μέρες κόντεψαν και από το σταθμό με ειδοποίησαν ότι θα ερχόντουσαν να πάρουν σκηνές της καθημερινότητάς μου και να μιλήσουμε για ένα τρίλεπτο ρεπορτάζ. Ήταν τόσο το άγχος μου, που ζήτησα από τη Σύλβια να 'ρθει να μου συμπαρασταθεί εκείνη την ημέρα και από τη μεγάλη μου κόρη να πάω να δω τα εγγόνια μου το προηγούμενο βράδυ, για να πάρω δύναμη και ενέργεια για την επομένη.

Τελικά, η Σύλβια δεν μπορούσε να έρθει, με πήρε όμως και μιλήσαμε και, για να με ενθαρρύνει, μου είπε να μη φοβάμαι, γιατί αυτός ο φόβος είναι από άλλη ζωή. «Όχι, κάθε άλλο!» αντέτεινα. «Ίσα ίσα που είναι από αυτή τη ζωή και μάλιστα ξέρω και **από τι** είναι. Είναι ο φόβος της αναγνωρισιμότητας, που ασφαλώς θα υπάρξει μετά από μια τηλεοπτική εκπομπή, καθώς και ο φόβος μήπως ξεφύγω και πω πράγματα που δε θα ήθελα να βγουν στον αέρα.» «Ε, αυτό μπορείς να το ελέγξεις εσύ!» «Ναι, το ξέρω και ήδη νομίζω ότι αρχίζω να κυριαρχώ στο φόβο μου ότι μπορεί να παρασυρθώ από τα συναισθήματά μου και να πω αλήθειες που δε θα με κολάκευαν στα μάτια πολλών και κυρίως των παιδιών, γαμπρών και της κουνιάδας μου.»

«Εσύ θα πεις τις αλήθειες που θέλεις να πεις!» «Ασφαλώς! Κανείς δε θα με αναγκάσει για το αντίθετο, αλλά φοβάμαι την ειλικρίνεια και την ευαισθησία μου, που γίνεται ακόμα πιο ευάλωτη, όταν βρίσκεται μπροστά στη διακριτικότητα και την καλοσύνη. Αλλά εκείνο που κατ'εξοχήν με κάνει να έχω όλες αυτές τις ανησυχίες είναι η αναγνωρισιμότητα. Με άλλα λόγια, φοβάμαι την αρσενική πλευρά του εαυτού μου. Αυτήν που θέλει να βγει, να πει, να εκδηλωθεί, γιατί αυτήν ήταν που χτυπούσαν μάνα και γιαγιά. Αλλά, δεν πειράζει... θα το αντιμετωπίσω! Με όλους τους ενδοιασμούς και τους φόβους μου, θα προχωρήσω. Άλλωστε, ήρθε ο καιρός να δω τι θα βγει απ' αυτό.» «Θα ανοιχτούν νέοι δρόμοι. Προχώρα και μη φοβάσαι!» «Να είσαι καλά, Σύλβια, σ' ευχαριστώ.»

Ο εικονολήπτης και η δημοσιογράφος ήρθαν και από τις πρώτες κουβέντες μας, ένιωσα τόσο άνετα, που ο χρόνος κύλησε και δεν το κατάλαβαν ούτε εκείνοι και όταν το διαπίστωσαν, έσπευσαν πάσα πάσα να βγάλουν ό,τι φωτογραφίες πρόλαβαν, για να καλύψουν το ρεπορτάζ. Εγώ όμως ησύχασα και ένιωσα καλύτερα. Τώρα ένιωθα πιο έτοιμη να παρουσιάσω και να αντιμετωπίσω την Ελίτα και τον όποιο καλεσμένο της.

Για να μη μακρηγορώ, η εκπομπή έγινε, πήγε καλά και, όπως είχε προβλέψει η Σύλβια άνοιξε δρόμους και μου έδωσε ώθηση, μαζί με άλλα πράγματα που μεσολάβησαν στο μεταξύ. Το κυριότερο ήταν η γνωριμία μου με τους κυρίους Νέστορος και Ψυχογιό. Ο πρώτος μάλιστα, ψυχίατρος, ψυχοθεραπευτής και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, μου χάρισε το βιβλίο του «Συνθετική Ψυχοθεραπεία», στο οποίο, εκτός

των θεωριών, παραθέτει και ένα πετυχημένο παράδειγμα αυτού του μοντέλου ψυχοθεραπείας μαζί και τα σχόλιά του.

Στα σχόλια αναφέρεται στην έλλειψη πρωτοβουλίας και πώς αυτή δημιουργείται από τους γονείς στα παιδιά και λέει συγκεκριμένα στη σελίδα 203: «... τα παιδιά δεν αυτοκαθορίζονται, αλλά υιοθετούν τις απόψεις που εκφράζουν οι γονείς τους και σημαντικοί άλλοι γι' αυτά.» Παραθέτει ένα παράδειγμα και συνεχίζει: «Επιπλέον οι γονείς υπενθυμίζουν συχνά στο παιδί την αδύναμη θέση του και τις ανεπάρκειές του». (Μεσολαβεί άλλο παράδειγμα και) «Βέβαια, σε ηλικία 4 ετών είναι κάπως δύσκολο να φύγεις από το σπίτι σου, να πιάσεις δουλειά, να νοικιάσεις διαμέρισμα και να τα βγάλεις πέρα μόνος σου.»

Γιατί άραγε διάλεξε μια τόσο τρυφερή και αδύναμη ηλικία, για να κάνει το παράδειμά του; Δε θα ήταν πιο λογικό να πει στα δέκα ή στα δώδεκα ή και πιο λίγο, αλλά όχι τόσο ακραία λίγο;

Όστούσο αυτό δούλεψε και πάλι αποκαλυπτικά για μένα. Στα τέσσερά μου... μπορεί να μην αποπειράθηκα να φύγω και να νοικιάσω διαμέρισμα (άλλωστε τότε στην Ξάνθη μόνο σπίτια υπήρχαν... χα, χα χιούμορ!), αλλά νομίζω ότι τα έχω πει. Ξαναείδα όμως τον εαυτό μου σαν αδύναμο, κατατρεγμένο σπουργίτι, να κουρνιάζει στο γούβωμα του αντικρινού σπιτιού στη γωνία, μαζεμένο και πονεμένο, μ' ένα παράπονο, που θα έμενε κατασταλαγμένο σε όλη μου τη ζωή.

Όλα αυτά είχαν έρθει στην επιφάνεια χάρη στο MemGram® και με είχαν συγκλονίσει τόσα χρόνια μετά. Γι' αυτό θεώρησα πολύ σημαντικό το να τα καταγράψω. Ήταν απίστευτο το πόσο βαθιά και σε πόσο σύντομο χρονικό διάστημα είχε επιδράσει η μέθοδος αυτή.

Το πιο αποκαλυπτικό όμως έγινε και ειπώθηκε στη δέκατη πέμπτη συνεδρία, την οποία ευτυχώς η Βερόνικα μού είχε ζητήσει να ηχογραφήσουμε κι εγώ είχα δεχτεί.

Έτσι, δεν έμενε παρά η δέκατη τέταρτη συνεδρία, για να ολοκληρωθεί το βιβλίο μου και να μη μείνει το σχεδόν ολότελα σχηματισμένο έμβρυο μες στην κοιλιά της δημιουργίας αγέννητο!

Να 'μαι λοιπόν να γράφω, χάρη σ' αυτούς τους δύο δημιουργούς, που έστειλε ο Θεός στη στράτα μου. Ας είναι ευλογημένοι όσοι βοήθησαν να δώσω κάτι μικρό στον κόσμο για την ψυχική ευημερία του.

Φεύγοντας από το serenity house την προηγούμενη φορά, η Βερόνικα μου έγραψε σ' ένα τετράγωνο χαρτάκι τις λέξεις, το δίπλωσε και μου το έδωσε. «Μη δεις τις λέξεις πριν από την Πέμπτη.» Εγώ συγκαταβατικά, «εντάξει». Τώρα ήξερα. Θα ήταν πάλι κάποιες λέξεις που μου τις είχε ξαναδώσει. Αλλά τώρα δε δυσανασχέτησα ούτε σκέφτηκα με δυσφορία τι να σημαίνει αυτό. Τους είχαν λείψει οι λέξεις; Όχι βέβαια! Τώρα ήξερα ότι, για να ξανάρθουν, σημαίνει ότι έχει ακόμα βόθρος να βγει από αυτές.

Έτσι, έβαλα το χαρτάκι στο πορτοφόλι μου και το ξέχασα ως την Πέμπτη, λίγο πριν πάω στη συνάντησή μας.

- Ποιες είναι οι λέξεις σου;
- Offerings, remains, demi-god.
- Τι σημαίνει για σένα «offerings»;

Δυστυχώς δεν μπορώ να συνεχίσω παρακάτω, γιατί δεν έχω καθόλου σημειώσεις για τη συνάντηση αυτή.

Στο μεταξύ έχει μεσολαβήσει αρκετός χρόνος, έγιναν πολλά πράγματα και απομακρύνθηκα τόσο πολύ, που δε θυμάμαι τίποτα, παρά μόνο την αγωνία που είχα για το ότι όπου νά 'ναι τελειώνει αυτή η διαδικασία και εγώ δε νιώθω ότι ολοκληρώνεται. Τι θα γίνει άμα τελειώσει και δεν έχει ολοκληρωθεί;

Μεσολαβεί ξανά ένα διάστημα απραξίας, όπου περιμένω να θυμηθώ, αλλά ένας κατακόρυφος γρανιτένιος τοίχος έχει αποκλείσει τη σκέψη μου από του να συνδεθεί με κείνη τη μέρα, εκείνη τη συνεδρία και με τις σκέψεις και τα συναισθήματα που βγήκαν κατά τη διάρκειά της και μετά. Εκλιπαρώ τη Βερόνικα, που ευτυχώς έχει φυλάξει τις ελάχιστες δικές της σημειώσεις και με βάση αυτές θα επιχειρήσω να αναστυλώσω τον γκρεμισμένο ναό της δέκατης τέταρτης συνεδρίας.

- Τι σημαίνει για σένα «offerings»;
- Προσφορές. Προσφορές στους θεούς. Όπως τότε, στην αρχαιότητα, που οι άνθρωποι πρόσφεραν τους πρώτους καρπούς της εκάστοτε σοδειάς στους θεούς και φρόντιζαν να είναι οι καλύτεροι. (Κάμνω και την ανάλογη πλατιά χειρονομία προσφοράς από καρδιάς. Με χαρά.)
- Πώς η έννοια αυτή χρησιμοποιείται εις βάρος σου, για να δημιουργήσει άγχος στη ζωή σου;
- Θέλω να προσφέρω, τρέχω να προσφέρω, να τους προλάβω όλους, να τους ικανοποιήσω όλους, να τους έχω καλά όλους, για να είμαι κι εγώ καλά και... τα έχουμε πει τόσες φορές...
- Τι μηνύματα σου δίνει σε σχέση με το τι πραγματικά θέλεις;
- Χμ, ναι! Θέλω διαρκώς να προσφέρω. Σε ένδειξη αγάπης. Νιώθω ότι έχω πολλή αγάπη μέσα μου και θέλω να την προσφέρω. Μόλις μου πουν ότι κάποιος έχει κάποια ανάγκη, το πρώτο που σκέφτομαι είναι τι μπορώ εγώ να κάνω γι' αυτό, τι μπορώ να προσφέρω³. Σάμπως και ο κόσμος θα σωθεί από μένα. Όπως τότε

³ Το ίδιο αυθόρμητα αντέδρασα και πριν από λίγες μέρες, όταν ένα ηλεκτρονικό μήνυμα ζητούσε να προσφέρουμε ό,τι είχε ο καθένας από έπιπλα σπιτιού, ψυγείο, πλυντήριο και ό,τι άλλο μπορεί και χρειάζεται, για να εξοπλιστεί ένα σπίτι για μια κοπέλα που είχε ανάγκη. Βλέποντας ότι ελάχιστα θα μπορούσα να προσφέρω, απλώς προώθησα το μήνυμα και άφησα να κάνουν άλλοι που μπορούσαν

με τη μάνα μου, που νόμιζα ότι, αγκαλιάζοντάς την, θα την έσωζα από τα αρπάγια της αστυνομίας και τα σιδερένια κάγκελα του ψυχιατρείου. Όμως... αυτό δεν είχε αποτέλεσμα και η μάνα μου «έφευγε» πάντα κι εγώ έμενα να βιώνω την εγκατάλειψη. Την εγκατέλειπα και μ' εγκατέλειπε! Η συντριβή ήταν ολοκληρωτική. Παλιότερα, ήθελα να μου προσφέρουν. Πίστευα μ' αυτό πως θα μου πρόσφεραν αγάπη και αναγνώριση. Όπως, όταν οι άνθρωποι προσφέρουν στους Θεούς, αναγνωρίζουν τη δύναμη και την ανωτερότητά τους. Πιστεύω ότι προσφέροντας θα πάρω αγάπη. Όπως οι άνθρωποι, όταν προσφέρουν στους θεούς, προσδοκούν και κατά κάποιο τρόπο επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την εύνοιά τους. Γι' αυτό πολλοί πιστοί (θα το έβαζα μάλλον σε εισαγωγικά) έχουν απαίτηση από το Θεό, όταν του έχουν κάνει ένα τάμα, για παράδειγμα, ζητώντας την ίασή τους, αν είναι άρρωστοι, οι ίδιοι ή κάποιος δικός τους, και δεν δουν «ανταπόκριση» από το Θεό, στη συνέχεια αμφισβητούν τις ιδιότητές του, καθώς και το αν θα έπρεπε να είναι κανείς πιστός σ' ένα τέτοιο Θεό, που δεν ακούει τις προσευχές και τα αιτήματα των οπαδών του.

- Πώς το «offerings», προσφορές, σχετίζεται με σένα, όταν ήσουν οχτώ χρονών;
- Οχτώ ίσως όχι, μάλλον στα δέκα, όταν πια είχα δείξει τις ικανότητές μου και ο δάσκαλος με επιδείκνυε στον επιθεωρητή, αλλά πιο ξεκάθαρα στα δώδεκα, όταν πια είχα αποφασίσει για το μέλλον μου, ότι θα πήγαινα στο γυμνάσιο και δε θα γινόμουν κομμώτρια, όπως με προόριζαν οι δικοί μου. Τότε, ένιωσα την ανάγκη να αποδώσω πίσω τους καρπούς που θα έδρεπα με το να μορφωθώ, πολύ περισσότερο που αυτό δεν το είχαν κάνει τα αδέρφια μου.

Άλλωστε, το ισχυρότερο ίσως επιχείρημα των γονιών μου ότι έπρεπε να υποταγώ στην επιλογή τους και να αποδεχτώ τη μοίρα μου ήταν ότι ούτε τα αδέρφια μου είχαν πάει γυμνάσιο, άρα αν εγώ το έκανα, αυτό θα αποτελούσε μια ανισότητα και επομένως έλλειψη δικαιοσύνης.

Και νοουμένου του πόσο δίκαιος ήταν ο πατέρας μου, αυτό μου γεννούσε μια στενοχώρια, αλλά και μια υποχρέωση απέναντι στα αδέρφια μου. Έτσι, ενώ ήταν δίκαιοι, ήθελαν να με αποκλείσουν από το δικαίωμα που είχα στο μοναδικό περιουσιακό μας στοιχείο, το σπίτι που το κράτος είχε δώσει στη γιαγιά ως αποζημίωση για την προσφυγοποίησή της και το οποίο θα κληρονομούσε ο πατέρας

αυτό που δεν μπορούσα εγώ. Αυτό το θεωρώ μεγάλη πρόοδο, γιατί, αφ' ενός ξέρω την ευαισθησία των Κυπρίων και είμαι σίγουρη το θέμα θα λυθεί, αν δεν έχει ήδη λυθεί, και από την άλλη, γιατί το «να ρίξω την μπάλα στους άλλους» δε μου προξένησε καμιά ενοχή!

μου, ως το μόνο της παιδί (άλλωστε το δικαιούνταν κι εκείνος εξίσου) και που στη συνέχεια θα το κληρονομούσαν εξίσου τα τρία του παιδιά.

Όμως η γιαγιά έλεγε πάντα «το σπίτι είναι της Γιαννούλας», δηλαδή της αδελφής μου, και επεξηγούσε ότι εκείνη δεν είχε σπουδάσει, άρα δε θα είχε τα ωφέληματα της σπουδής, ενώ ο αδερφός μου ήταν άντρας, άρα θα έπαιρνε προίκα από τη γυναίκα του και θα εξασφαλιζόταν.

Όστόσο... απαραίτητα συμπλήρωνε πάντα ότι «η Αννούλα θα μας κοιτάξει», εννοώντας ότι εγώ θα τους γηροκομούσα όλους, πατέρα, μητέρα, γιαγιά, αφενός γιατί θα ήμουν σε καλύτερη οικονομική κατάσταση, αφ' ετέρου γιατί εγώ είχα τη στόφα του ανθρώπου που θα «κοίταζε» τους άλλους, πράγμα που δε διέθετε η αδελφή μου. Αλλά ποτέ η γιαγιά δεν προβληματίστηκε για το πόσο δίκαιο ήταν αυτό που ζητούσε και τι βάρος πρόσθετε στους φιλότιμους ώμους μου, ενώ έδινε χάρη απαλλαγής στην αδελφή μου. Είναι λοιπόν τυχαίο το ότι διαμορφώθηκε όπως διαμορφώθηκε, να νομίζει ότι όλοι της οφείλουν, ενώ εκείνη δε χρωστά τίποτα σε κανένα;

(Μένω για λίγο με τις σκέψεις μου. Η Βερόνικα με το σωστό της ένστικτο περιμένει διακριτικά. Μια πικρία πιέζει ακόμα να βγει από το μυαλό και το στήθος μου.)

Να σκεφτείς, ούτε τα παλιά της ρούχα, που της στένεψαν λόγω πάχους και δεν μπορεί πια να τα φορά, δεν τα δίνει σε κάποιον που τα έχει ανάγκη και θα τα έβρισκε και πολύ καλά, γιατί όντως είναι και σε πολύ καλή κατάσταση, αλλά και όμορφα σχεδιασμένα και ραμμένα, γιατί η ίδια είναι πολύ καλή μοδίστρα και μοντελίστ.

Παλιότερα, έβλεπε τα ρούχα, έβλεπε εσένα και σου έλεγε αν αυτό το ύφασμα, με αυτό το χρώμα και το σχέδιο, σου πάει και σου υποδεικνυε πώς πρέπει να ραφτεί, για να καλύψει τις ατέλειες του κορμιού σου. Ήταν δε το ράψιμό της τόσο καλό, που τα ρούχα της, και κυρίως τα παλτά, τα ταγιέρ και οι τουαλέτες, στα είκοσι χρόνια ζωής τους, φαίνονταν σαν να ράφτηκαν χτες. Όμως προτιμούσε να τα πετά, για να μην τα χαρίσει, με τη δικαιολογία «μα... θα δώσω τα παλιά μου ρούχα στον άλλο;» (Γιατί, μήπως προτίθεται να δώσεις τα καινούρια;)

(Δε θυμάμαι αν το είχα πει στη Βερόνικα, αλλά αυτή τη στιγμή μου έρχεται πολύ έντονα στο νου ένα περιστατικό, που είχε παρόμοιο επαναληφθεί για δεύτερη φορά. Ήμασταν σταματημένες στα φώτα του Αγίου Δημητρίου περιμένοντας να ανάψει το πράσινο. Μια ηλικιωμένη γυναίκα έσκυψε από το παράθυρο του αυτοκινήτου και με παρακάλεσε να την πάω ως πιο κάτω στα φώτα του Γαβριηλίδη.

Η αδελφή μου αμέσως επενέβηκε και μου είπε να μην το κάνω. «Γιατί, αντέτεινα, αφού είναι στο δρόμο μας. Δε μου ζητά να βγω από την πορεία μου! Τι μου στοιχίζει εμένα να την πάρω ως εκεί;» Η αδελφή μου σιώπησε ενοχλημένη, η γυναίκα μπήκε και μόλις ξεκινήσαμε, άρχισε το κλάμα. Ότι δεν την έπαιρνε κανείς πόση ώρα τώρα, ότι η ζέστη ήταν πολλή κι εκείνη άρρωστη και ταλαιπωρημένη. Είχε έρθει ως εδώ, για να πάρει λεφτά που της όφειλε η εργοδότης της, η οποία όμως έλειπε και η γυναίκα (καθαρίστρια το επάγγελμα) είχε μείνει χωρίς καθόλου χρήματα, γιατί πρόσφατα είχε βγει από το νοσοκομείο μετά από μια πολύ σοβαρή εγχείρηση κ.λπ. κ.λπ.

Στο τέλος μου ζήτησε ή προσφέρθηκα – δεν καλοθυμάμαι – να την πάω ως έξω από την πολυκατοικία, όπου έμενε, για να μην περπατήσει μέσα στη ζέστη, πράγμα που θα με έβγαζε ελαφρώς από την πορεία μου, αλλά το έκανα παρά την αντίρρηση της αδελφής μου.

Ευχές ευγνωμοσύνης και κλάματα για την κατάστασή της και παράπονα για την κακοτυχία της, να μη βρει την εργοδότης της, που μάλλον ηχούσε σαν προστάτρια, με έκαναν να τη ρωτήσω αν είχε καθόλου χρήματα τώρα και τι θα έκανε, πώς θα περνούσε ώσπου εκείνη να επιστρέψει.

Στην απάντησή της ότι δεν είχε να φάει, το ψυγείο της ήταν άδειο, λόγω της παρατεταμένης απουσίας της από τη δουλειά και ότι γι' αυτό ξεκίνησε και πήγε ως εκεί – είναι και ανηφόρα – στην κατάσταση που ήταν (φρεσκοεγχειρισμένη) και με τόση ζέστη και στην παράκλησή της, αν είχα να της δώσω δέκα ευρώ, άνοιξα το πορτοφόλι και είδα ότι είχα μόνο ένα – ή δύο, δεν καλοθυμάμαι – εικοσάρικο.

Πήγα να το πάρω... είδε η αδελφή μου τη χειρονομία και μου έπιασε το χέρι, το έσπρωξε με δύναμη προς τα κάτω, για να με εμποδίσει να βγάλω το χαρτονόμισμα και ... «μη, μη!» μου φώναξε. Ελευθέρωσα το χέρι μου και έβγαλα το εικοσάρικο.

Γύρισα να το δώσω στη γυναίκα, αλλά η αδελφή μου το άρπαξε από τα χέρια μου και ξαναείπε «μη». Της το άρπαξα, βράζοντας από θυμό, από τα χέρια της και το έδωσα στη γυναίκα που κατέβηκε ξαφνιασμένη από τη σκηνή και τις φωνές που είχα στο μεταξύ πολύ θυμωμένη βάλει.

Άρχισα να της λέω πως αυτό κάνει πάντα, επεμβαίνει στη ζωή μου και να το πάρει απόφαση ότι δεν είναι συνεταιίρος στο πορτοφόλι μου και ότι εγώ θα αποφασίζω για το πώς θα διαθέτω τα λεφτά μου και μήπως εκείνη δεν ήταν ένας άνθρωπος που βοηθιόταν από μένα κάθε μήνα, επί μονίμου βάσεως, χώρια τα έκτακτα, και ότι αν δεν ήμουν αυτός ο άνθρωπος δε θα τα είχε όλα αυτά, αλλά

προκειμένου για τον εαυτό της θέλει να έχω αυτή την ποιότητα, αλλά δε θέλει να χαλαρίσει ούτε ένα ευρώ για άλλον άνθρωπο, λες και αυτό θα το στερούσα από κείνην... ή μήπως εγώ θα γινόμουν πιο πλούσια, αν κρατούσα αυτό το εικοσάευρω ή πιο φτωχή, αν το έδινα.

Και ίσα ίσα που ήταν ένας άνθρωπος που ζούσε εξ ολοκλήρου από την ευεργεσία του άλλου, θα έπρεπε να είχε πιο πολύ έλεος και κατανόηση για άλλους που βρίσκονταν σε παρόμοια, αλλά ξεκάθαρα πιο δεινή κατάσταση, γιατί η γυναίκα είχε πει ότι δεν είχε παντρευτεί ποτέ, δεν είχε καθόλου συγγενείς και κανένα να τη βοηθήσει, αν δεν εργαζόταν και είχε ακόμη χρόνια για να συνταξιοδοτηθεί.

Αφού, είπα, είπα, είπα και ξεθύμανα, καταλάγιασε μέσα μου ο θυμός και είπα να δω το σκεπτικό της, γιατί, όπως λέει και μια κυπριακή παροιμία, «ο κάθε πελλός⁴ τον νουν του έχει τον», δηλαδή, αν δεις και καταλάβεις το σκεπτικό του άλλου, μπορεί και να τον δικαιώσεις. Τη ρώτησα λοιπόν γιατί το έκανε. Καμιά απολύτως απάντηση. Τη διαβεβαίωσα ότι δεν την κατηγορούσα έμμεσα με την ερώτησή μου αυτήν και ότι πραγματικά ήθελα να καταλάβω. Καμιά απάντηση.

Τη ρώτησα μήπως για μια στιγμή νόμισε ότι αυτό θα το στερούσα από κείνην. Σιγή ιχθύος. Μήπως νόμισε ότι υπερασπιζόταν εμένα και τα συμφέροντά μου; Καμιά απάντηση. Μήπως η ίδια δεν είχε αρκετά χρήματα και τα ήθελε για δικά της εκείνα τα λεφτά; Η σφραγισμένη σιωπή όλο και πιο πεισματική. Θέλησα να της δώσω το ελαφρυντικό ότι ίσως είχε καταλάβει το λάθος της μετά απ' όσα της είχα πει τόσο οργισμένα.

Αλλά η γαϊδουριά της με έκανε, για μια φορά ακόμη, να την απεχθανθώ. (Ο πατέρας μου πάντα έλεγε με παράπονο «η Γιαννούλα μου είναι πολύ γαϊδούρα», αλλά ποτέ δεν τον είχα συμμεριστεί. Πάντα το προσπερνούσα, γιατί δεν ήθελα να δώσω ή να δεχτώ ένα τέτοιο χαρακτηρισμό για την αδελφή μου. Τώρα όμως ήμουν υποχρεωμένη να μην τον στριμώξω στην άκρη.)

Παρ' όλα αυτά συνέχισα να σκέφτομαι προσπαθώντας να βρω ελαφρυντικά. Στην προσπάθειά μου αυτή, θυμήθηκα ότι μια παρόμοια σκηνή είχε συμβεί πριν μερικά χρόνια μες στις γιορτές των Χριστουγέννων, μπορεί να ήταν και την παραμονή, με μια γυναίκα που την είχα πάρει από κάπου εκεί κοντά, όπως και αυτήν και την είχα αφήσει λίγο πιο πριν από τα φώτα του Γαβριηλίδη, ενώ τώρα ήταν μετά, καθώς και άλλες πολύ παρόμοιες λεπτομέρειες.

⁴ Τρελός.

Μήπως λοιπόν η αδελφή μου ήθελε να με προστατέψει από την αφέλειά μου; Αλλά τότε, θυμάμαι καλά, ήμουν μόνη μου. Άρα η αδελφή μου δεν μπορούσε να γνωρίζει εκείνην την πρώτη φορά. Μήπως λοιπόν αυτό σήμαινε κάτι για μένα που έπρεπε να εξερευνήσω; Η μνήμη μου στάθηκε πολύ ανίκανη να ζοηρέψει την αμυδρή εικόνα που είχα για τη γυναίκα των Χριστουγέννων, ώστε να δω αν ήταν η ίδια και να επιβεβαιώσω την αμυδρή υποψία ότι ίσως ήταν ο τρόπος της να αποσπά χρήματα...)

- Ποιο ήταν το αίσθημα ή τα αισθήματα που σχετίζονται με αυτή την εμπειρία;
- Ένιωθα πάντα πολύ αδικημένη. Γιατί μου ζητούσαν να επωμισθώ μια τόσο δυσβάσταχτη ευθύνη, ενώ δεν είχαν κάνει το παραμικρό, πέρα από το να με ταΐζουν; Πέρα από την πρώτη μου εγγραφή στο γυμνάσιο, δεν είχαν πληρώσει δίδακτρα, λόγω και της οικονομικής μας κατάστασης, αλλά και της καλής μου σειράς επιτυχίας. Τα βιβλία μου τα είχα αγοράσει μεταχειρισμένα στη μισή τιμή από τα λεφτά από το χαρτζιλίκι μου και το ίδιο έκαμνα κάθε χρόνο. Τέλειωσα το γυμνάσιο και το ίδιο συνέχισα και στο λύκειο και στο Πανεπιστήμιο. Τις κλασικές εκδόσεις της Οξφόρδης, που τις λάτρευα τόσο, δεν τις έχω ως φιλόλογος... (Τι φιλόλογος είμαι, σκεφτόμουν με πίκρα για χρόνια μετά, που ακόμα δεν μπορούσα να τις αγοράσω, αλλά και αργότερα δεν ήθελα πια να τις αποκτήσω καινούριες και άπανεσ⁵ τώρα που δε θα τις άγγιζα, παρά μόνο εξωτερικά, και δε θα τις άνοιγα, παρά μόνο περιστασιακά.)
- Τι είναι αυτό που γνωρίζεις σήμερα, αλλά δεν το ήξερες τότε, που θα σε βοηθούσε να κάνεις μεγάλη πρόοδο στο πώς θα αντιδρούσες και πώς θα ανταποκρινόσουν σε αυτή την εμπειρία;
- Σήμερα ξέρω ότι το μέλλον είναι αβέβαιο και οι προθέσεις μας δεν μπορούν πάντα να εκπληρωθούν. Είναι αυτό που λέει η ρήση «άλλαι μεν βουλαί ανθρώπων, άλλα δε Θεός ορίζει.» Οι δικοί μου έκαμναν τα δικά τους όνειρα και τις δικές τους διευθετήσεις για το μέλλον, κι εγώ τα δικά μου. Ίσως σ' αυτό το αβάσταχτο βάρος – και σε πολλούς άλλους λόγους βέβαια – οφειλόταν η επιθυμία μου για φυγή κατά την εφηβεία και την πανεπιστημιακή μου περίοδο, και μάλιστα στην Αυστραλία, όπου είχα πληροφορηθεί ότι θα μπορούσα να εργάζομαι και να σπουδάζω, γιατί στόχος μου εκείνο το διάστημα ήταν να γίνω καθηγήτρια Πανεπιστημίου. Πίστευα ότι, όσο πιο ψηλά πας στην κλίμακα της εκπαίδευσης, τόσο πιο ολοκληρωμένο και ηθικά άρτιο άτομο γίνεσαι και ήθελα να προσεγγίσω και να φτάσω αυτό το στόχο. Αργότερα βέβαια

⁵ Αχρησιμοποίητες.

διαπίστωσα ότι αυτά τα δύο δε συντρέχουν, αντίθετα μάλιστα σε πάμπολλες περιπτώσεις, και ησύχασα από τη σκέψη ότι ίσως είχα αποτύχει να πετύχω το ανώτατο...

(Μικρή διακοπή στη ροή του λόγου μου, συγκέντρωση στη σκέψη μου και...)

Τελικά η γιαγιά μου πέθανε, όταν εγώ ήμουν ήδη εδώ τον πρώτο χρόνο της παραμονής μου και το έμαθα ένα μήνα μετά, από ένα γράμμα του ξαδέλφου μου που είχε γίνει και κουμπάρος στο γάμο μας. Ο πατέρας μου είχε κρίνει ότι ήταν πιο σωστό να περιμένει μέχρι το καλοκαίρι που θα πήγαινα στην Ξάνθη, για να μου το πει. Έτσι, όχι μόνο δεν «κοίταξα» τη γιαγιά μου – η οποία ευτυχώς δεν το χρειάστηκε, τρεις μέρες στην κλινική με αρρυθμίες στην καρδιά και πήγε εύκολα, χωρίς ιδιαίτερα να βασανιστεί – αλλά ούτε καν την έκλαψα, όπως τόσο πολύ το επιθυμούσε. Όταν πέθανε η μητέρα μου, στα δεκαεφτά μου, και την έκλαψα μ' ένα κλάμα πηγαίο, πολλή θλίψη και πολλή αγάπη, η γιαγιά είχε πει «αχ, Αννούλα, εσύ θέλω να με κλάψεις. Κλαις πολύ όμορφα»!..

- Τι σημαίνει για σένα η λέξη remains;
- Απομεινάρια, απονέρια, αποπλύματα, ερείπια, όπως τα ερείπια των αρχαίων ναών, όπως τα απονέρια που έτρεχαν στους δρόμους τότε, που δεν είχαμε αποχετευτικό και οι νοικοκυρές προτιμούσαν να αφήνουν πολλά βρόμικα νερά από την πλύση ρούχων ή πιάτων να τρέχουν έξω στα πεζοδρόμια, για να μη γεμίζουν οι βόθροι τους...
- Πώς το remains, απομεινάρια, ερείπια, σχετίζεται με το τι πραγματικά θέλεις στη ζωή σου;
- Ένα από τα πράγματα που ήθελα ήταν να γράψω μερικά βιβλία. Είχα βάλει στόχο, όπως η Μαρί Καρντινάλ, τουλάχιστον είκοσι, είκοσι δύο. Δεν ήθελα με κανένα τρόπο να μείνω με κείνο το πρώτο βιβλίο, στο οποίο αναφέρονται οι πιο πολλοί, όταν μου λεν «έχεις γράψει ένα βιβλίο» και χρειάζεται να τους διορθώσω και να πω ότι δεν έχω γράψει μόνο ένα ή να ζητήσω διευκρινίσεις για το ποιο βιβλίο εννοούν. Όμως, τα πιο πολλά βιβλία που αποπειράθηκα να γράψω έμειναν ατελείωτα, στο ξεκίνημά τους ή στην τελική τους επεξεργασία. Οι παρεμβολές που γίνονταν από διάφορα γεγονότα με έκαναν να τα αφήσω, ώσπου ξεθύμαινε η ιδέα ή η ανάγκη να τα γράψω.
- Ποια είναι η εξάρτησή σου, η παθολογική σου πεποίθηση;
- Ότι προέχουν τα άλλα και οι άλλοι και οι δικές μου ανάγκες έρχονται μετά.
- Πώς το remains, απομεινάρια, ερείπια, σχετίζεται με μια εμπειρία που είχες, όταν ήσουν οχτώ χρονών;

- Τα οχτώ μου ήταν η ηλικία που σταμάτησαν να με δέρνουν. Δηλαδή... δεν είμαι πολύ σίγουρη, δεν έχω ξεκάθαρη ιδέα, αλλά μια αμυδρή αίσθηση ότι τότε συνέβηκε αυτό. Ήταν τότε που λιποθύμησα και φοβήθηκα... Με έδερναν από τα έξι μου ως τα οχτώ. (Έχω την αίσθηση ότι η Βερόνικα σχολίασε «πολύ τρυφερή ηλικία» κι εγώ επιβεβαίωσα «ναι, πολύ τρυφερή ηλικία», εννοώντας τα έξι που άρχισαν να με δέρνουν.)

Όταν λοιπόν σταμάτησαν να με δέρνουν, απέμεινα εκεί (νοητικά εννοώ) και διερωτήθηκα «και τώρα τι;» Βλέπεις ο άνθρωπος συνηθίζει τόσο πολύ τη μιζέρια του, λέει ο Ντοστογιέφσκι, που στο τέλος δε θέλει να βγει απ' αυτήν. Είναι το περίφημο «τι θα γίνουμε χωρίς βαρβάρους» του Καβάφη.

Εγώ βέβαια, δεν είναι ότι δεν ήθελα αυτό το βάσανο να τελειώσει, αλλά είχε μπει τόσο πολύ στη ζωή μου, που δεν ήξερα τι να περιμένω μετά από κει. Ύστερα... δεν ήξερα τι είχε απομείνει μετά από κει... Τα παραλυμένα πόδια μου είχαν την προέκταση και το αντίκρισμά τους στο μυαλό μου. Έτσι γίνεται με τη «φάλαγγα». Έχει επίδραση στο μυαλό. Γι' αυτό είναι ηρωικό για όσους καταφέρνουν να την υπερνικήσουν...

- Ποιο ήταν το συναίσθημα ή τα συναισθήματα, που σχετίζονται με αυτή την εμπειρία;
- Έλλειψη ταυτότητας. Μέχρι τότε, έτρωγα ξύλο, για να αποδεχτώ όσα μου επιβάλλονταν. Να μην προβάλω και να μη διεκδικώ τα θέλω μου. Για να τα βγάλω πέρα, δίχασα τον εαυτό μου σ' αυτό που ήμουν και ήθελα και σ' αυτό που ήθελαν οι άλλοι από μένα. Θα έκαμνα ό,τι μου ζητούσαν, αλλά θα κρατούσα κι ένα κομμάτι μου για μένα. Τώρα, αυτό το κομμάτι έμοιαζε να μην ξέρει πού κατοικεί. Μοιράζοντας κομμάτια του εαυτού μου στο πώς με ήθελε ο καθένας από τους άλλους, δεν ήξερα πια ποιο κομμάτι είχε απομείνει για μένα...
- Μπορείς να διακρίνεις ότι αυτά τα συναισθήματα ήταν ίδια, όταν ήσουν τεσσάρων χρονών;
- Αχ, αυτά τα τέσσερα χρόνια, έρχονται και ξανάρχονται...
- Συν πλην δύο...
- Στα δύομισί μου χρόνια είχα χαθεί... Πήρα τους δρόμους... Όχι, όχι ήταν στα τέσσερα, τότε που πήγα στο σπίτι της γωνίας απέναντι και κούρνιασα σαν το πουλί στη γιέστη⁶ του. (Μισοκλείνω τα μάτια, για να μπορέσω να διακρίνω τι έγινε τότε. Τι ένιωθα και πόσο αυτό μοιάζει με τα συναισθήματα των οκτώ...)

⁶ Φωλιά.

Ναι... εκείνο τα βράδυ ένιωθα ότι είχα εγκαταλειφθεί. Ότι οι πάντες είχαν εξαφανιστεί και μια αναίρεση του κόσμου είχε επισυμβεί. Δεν υπήρχα! Αφού δεν υπήρχε ο κόσμος γύρω μου, δεν υπήρχα ούτε εγώ. (Η μήπως τον είχα αρνηθεί, αφού με είχε αρνηθεί;..) Τώρα... στα οχτώ... ο κόσμος... όπως τον ήξερα, παύει να υπάρχει, άρα παύω εν μέρει να υπάρχω κι εγώ...

(Η διαπίστωση με ξαφνιάζει. Όμως μοιάζει τόσο πολύ με καταστάσεις που βιώνουν πάμπολλοι άνθρωποι, που, ενώ ζουν σε αρνητικές καταστάσεις, αρνούνται να τις αρνηθούν, να τις αποποιηθούν και να προχωρήσουν σε κάτι πιο υγιές!

Διαπιστώνω επίσης ότι μια τέτοια έλλειψη ταυτότητας είχα βιώσει στα είκοσι οχτώ μου, όταν κατά τον πόλεμο είχα διαπιστώσει ότι ο σύζυγός μου δεν ήταν αυτό που είχα φανταστεί ή νόμιζα ότι πρέπει να είναι ο κάθε άντρας και τον είχα μέσα μου αρνηθεί. Αρνούμενη όμως εκείνον, ήταν σαν να αρνούμουν και να αποποιούμουν ένα μέρος του εαυτού μου. Πού ήμουν όμως τότε εγώ;)

- Με τη σημερινή σοφία που έχεις, τι θα έλεγες στον εαυτό σου στην ηλικία των τεσσάρων χρονών, που θα άλλαζε πολύ την πορεία των πραγμάτων;
- Με τη σημερινή σοφία που έχω... με τη σημερινή σοφία που έχω... (Για πρώτη φορά, μετά από δεκατέσσερις συναντήσεις με τη Βερόνικα, την εφαρμογή αυτής της μεθόδου και την υποβολή της ίδιας ερώτησης ξανά και ξανά, δε δυσανασχετώ σαν να με πιάνουν από το λαιμό και να μου λένε «ή απαντάς ή σε πνίγουμε!») Μέχρι τώρα δεν έβλεπα τι θα μπορούσα να πω ή να κάνω διαφορετικό απ' ό,τι είχα κάνει, αισθανθεί ή σκεφτεί τότε.

Τώρα, με κατάπληξή μου σχεδόν και για πρώτη φορά, βλέπω ότι, ναι, θα μπορούσα να πάω και να χτυπήσω την πόρτα μιας γειτόνισσας, να πάω και να χτυπήσω την πόρτα του σπιτιού μας, να σηκωθώ και να περπατήσω και όχι να μείνω εκεί κουρνιασμένη, με το αίσθημα της εγκατάλειψης να μαυρίζει την ψυχή μου.)

Για δεξ! (λέω εντυπωσιασμένη από τη νέα κατάσταση, που νιώθω να διαμορφώνεται αργά, αλλά με προοπτική στα ενδότερα της ψυχής μου). Είμαστε στην προτελευταία συνάντηση και μέχρι αυτή τη στιγμή αναρωτιόμουν τι θα γίνει, άμα τελειώσουν οι συναντήσεις μας κι εγώ δεν έχω κάνει την αναμενόμενη (από μένα και για μένα) πρόοδο.

Κι όμως τώρα, τώρα μόλις, αρχίζω να βλέπω με μια άλλη προοπτική τα πράγματα. Κάποιες χαραμάδες, μια ελαφριά στροφή του μυαλού μου και τα πράγματα φαίνεται πως αρχίζουν να παίρνουν άλλη τροπή. Αγωνιούσα, ξέρεις, αγωνιούσα, μήπως μείνω ξεκρέμαστη.

- Αν παραστεί ανάγκη, μπορούν να γίνουν ακόμα και μέχρι δύο συναντήσεις.
- Ευχαριστώ που μου το λες, γιατί πραγματικά νομίζω ότι θα μείνω ξεκρέμαστη.
- Τι σημαίνει για σένα η λέξη demi-god;
- Ημίθεος! Τι άλλο, αφού αυτή είναι η σημασία της λέξης. Αλλά... ένας ημίθεος, άδειος, κούφιος, όπως τα χάλκινα και μπρούντζινα αγάλματα, που τα χύνουν στο καλούπι και είναι άδεια από μέσα. Μόνο που αυτός ο ημίθεος είναι πήλινος. (Αρχικά τον φαντάζομαι σαν τον γίγαντα της Βίβλου με τα πήλινα πόδια, που σπάζουν, διαλύονται και γίνονται ένα με την άμμο της ερήμου και μετά ολότελα ανύπαρκτο, μια που αυτό το πήλινο άγαλμα αποσυντίθεται εις τα εξ ων συνετέθη.) Πήλινος και άδειος από μέσα, όπως τα μπρούντζινα αγάλματα...
Άλλωστε, υπάρχει ημίθεος; Είναι ένα δημιούργημα της φαντασίας. Υπάρχει Θεός, υπάρχει άνθρωπος. Ημίθεος δεν υπάρχει, όπως δεν υπάρχει κένταυρος, κέρβερος, και όλα τα λοιπά.
- Τι συμβαίνει σήμερα στη ζωή σου, που να έχει σχέση με αυτή τη λέξη;
- Το παίζω ημίθεος. Να τους προλάβω όλους, να τους ικανοποιήσω όλους, να τους συμεριστώ, να φανώ δυνατή... αλλά, όταν οι πόρτες κλείσουν...
- Αντιλαμβάνεσαι ότι αυτά τα συναισθήματα είναι τα ίδια, όταν ήσουν οχτώ και όταν ήσουν τεσσάρων χρονών;
- (Δε θυμάμαι καθόλου τι είχα πει τότε στη Βερόνικα. Τώρα όμως που γράφω και αφού έχουν περάσει έξι μήνες και πολλά ακόμη συνειδητοποίησα από τότε, βλέπω πόσο ίδια ήταν πραγματικά! Αυτό το άδειο, το κούφιο, το μη υπάρχον! Ή το υπάρχον μέσα σ' ένα καλούπι, ένα περίβλημα, μια εξωτερική όψη...)
- Ποια είναι η παγίδα που πρέπει να αποφεύγεις, ώστε να διατηρείς τον έλεγχο στη ζωή σου;
- (Και πάλι δεν ξέρω τι είχα πει τότε, τώρα όμως ξέρω ότι πρέπει να μην παρασύρομαι από το τι θέλουν οι άλλοι από μένα ούτε εγώ να θέλω να διατηρήσω το είδωλο του ημίθεου για τον εαυτό μου και να κοιτάξω το μέσα μου και το πώς αυτό πρέπει να διαμορφωθεί. Ίσως σκεφτεί κάποιος, όπως σκέφτηκα κι εγώ, «μα... δεν είναι λίγο αργά, για να διαμορφωθεί τώρα; Όχι! Σας πληροφορώ πως όχι. Αξίζει να αναδιαμορφωθεί κανείς, ας είναι και τη δωδεκάτη παρά ένα λεπτό. Αξίζει να ζήσει ελεύθερος και συνειδητοποιημένος, ας είναι κι εκείνο το έσχατο λεπτό. Από τότε που το εφαρμόζω, έχω ξεφορτωθεί πολλά βάρη από τους ώμους μου, χωρίς να απαρνηθώ τίποτα και κανένα. Απλώς έβαλα σε μια τάξη τα συμβαίνοντα. Τα

αξιολογώ και ανάλογα ενεργώ. Δεν τρέχω σαν την τρελή-παλαβή, να προλάβω όσα θα μπορούσε και κάποιος άλλος να κάνει.

Θυμάμαι τώρα την ιστορία με την αγελάδα. Είναι, λέει ένα παιδί κάπου στα εννιά του, που κατοικεί πλάι σ' ένα δάσος και κάποια μέρα αποφασίζει να κάνει αυτό που για χρόνια επιθυμεί. Να μπει σ' αυτό το μαγευτικό δάσος.

Ξεκινάει, πάει, χωρίς να πει τίποτα στη μητέρα του, γιατί ξέρει ότι θα το εμποδίσει. Εκεί, μαγεμένο από τα πουλιά και τα δέντρα, παρασύρεται και προχωρεί, ώσπου χάνει το δρόμο του. Ξαφνιασμένο κάποια στιγμή αντιλαμβάνεται ότι η ώρα έχει προχωρήσει και όπου να 'ναι θα δύσει ο ήλιος. Δοκιμάζει να βγει από το δάσος, αλλά αντιλαμβάνεται ότι έχει χάσει το δρόμο της εξόδου. Τρομοκρατημένο και έχοντας δασκαλευτεί ότι σε δύσκολες ώρες καταφεύγουμε στο Θεό, γονατίζει και αρχίζει να προσεύχεται, παρακαλώντας Τον να εμφανιστεί και να του δείξει το δρόμο.

Ο Θεός όμως δεν παρουσιάζεται. Ωσπου το παιδί απογοητευμένο βάζει τα κλάματα. Τότε ακούει ένα κουδούνι και σηκώνοντας τα μάτια βλέπει μια αγελάδα να πλησιάζει με τον αργό της βηματισμό. Το παιδί σκέφτεται να ακολουθήσει την αγελάδα και πράγματι κάποια στιγμή ξεπροβάλλει το ξέφωτο, που θα τον οδηγήσει στο σπίτι του. Τότε το παιδί στρέφεται στο Θεό και Του παραπονιέται ότι δεν το βοήθησε. Και τότε ακούει τη φωνή του Θεού να του λέει, «γιατί να κάνω εγώ μια δουλειά που μπορεί να την κάνει μια αγελάδα;»

Ευχαριστώ, Βερόνικα, ευχαριστώ, Λουίζ Χέη, που μου είπες ότι πρέπει να αγαπώ τον εαυτό μου, ότι ήρθαμε σ' αυτή τη γη, για να αγαπήσουμε τον εαυτό μας.)

- Ποιο είναι το ηθικό δίδαγμα, που βγαίνει απ' όλα αυτά;
- (Επειδή, όπως έχω ήδη πει, έχω ξεχάσει το τι ειπώθηκε τότε σε κείνη τη συνεδρία, διαπιστώνω ότι βιάστηκα, όπως πάντα, και έγραψα το ηθικό δίδαγμα, αντί για την παγίδα. Η παγίδα λοιπόν είναι ότι, μόλις ακούσω τις ανάγκες των άλλων, ξεχνώ τις δικές μου και τρέχω να τις ικανοποιήσω, άρα πρέπει να βάλω ωτοασπίδες στις σειρήνες που με καλούν.)
- Πώς η εξάρτησή σου, η παθολογική σου πεποίθηση, υπονομεύει την προσπάθειά σου να πετύχεις τους στόχους σου;
- Ε, είπαμε! Τρέχω να ικανοποιήσω τις ανάγκες των άλλων, βάζω στην πάντα τις δικές μου, οι ανάγκες των άλλων ανακυκλώνονται, με αποτέλεσμα, μετά από μικρά διαλείμματα, κατά τα οποία στρέφομαι στα δικά μου, πρέπει να ξανατρέξω, με αποτέλεσμα τα

- δικά μου να εγκαταλείπονται ξανά και ξανά, σαν το παιδί το εγκαταλειμμένο στη γωνιά.
- Πώς αυτές οι παθολογικές πεποιθήσεις (η εξάρτησή σου) συμβάλουν στα συμπτώματά σου;
 - Η παθολογική μου πεποίθηση ότι προηγούνται οι άλλοι, με κάνει να αφήνω τα δικά μου και να τρέχω για τους άλλους. Αφήνω τα δικά μου και (ιδίως όταν δεν έχω ανταπόδοση ή αναγνώριση) νιώθω εγκαταλειμμένη, με αποτέλεσμα να τρέχω να ικανοποιήσω τους άλλους, για να νιώσω (ή να προσδοκώ) ότι δε με εγκαταλείπουν. Αυτό σημαίνει ότι αφήνω πίσω τα δικά μου και τις ανάγκες μου... και πάει λέγοντας.
 - Βλέπεις πώς λειτουργεί αυτός ο φαύλος κύκλος, που σου προκαλεί άγχος;
 - Μα... το έχω πει ήδη. Τρέχω να ικανοποιήσω τους άλλους, αφήνω τα δικά μου. Αγχώνομαι, γιατί άφησα πίσω τα δικά μου, θυμώνω, απελπίζομαι, απογοητεύομαι κ.λπ., ιδιαίτερα όταν αυτό δεν αναγνωρίζεται, με αποτέλεσμα να αγωνιώ για το τι θα κάνω, ξεσπώ, απομακρύνομαι, νιώθω τύψεις, επιστρέφω και ούτω καθεξής...
 - That's it!

Το γράψιμο του 14^{ου} κεφαλαίου, που τόσο με δυσκόλεψε, έχει τελειώσει! Όμως, ενώ εδώ και τουλάχιστον δεκαπέντε μέρες, προσπαθούμε να συντονιστούμε με τη Βερόνικα, για να μου δώσει το 15^ο και τελευταίο κεφάλαιο, δηλαδή την κασέτα και το μαγνητόφωνο, για κάποιο λόγο δεν τα καταφέρνουμε. Πότε εκείνη, πότε εγώ δεν μπορούμε και η συνάντησή μας όλο και αναβάλλεται.

Η Βερόνικα είχε πει – και εγώ έχω διαπιστώσει στην πάνω από μισό αιώνα ζωή μου – ότι τα πράγματα θα συμβαίνουν και διάφορα εμπόδια θα εμφανίζονται ως εκ του πουθενά, ανάλογα με το τι έχει να κάνει με το περιεχόμενο της κάθε συνεδρίας. Είναι αυτό που τώρα τελευταία όλο και περισσότεροι υιοθετούν και λένε «το σύμπαν συνωμοτεί». Με ενοχλεί αυτή η φράση, ιδίως όταν λένε, «όταν θέλεις πολύ κάτι, τότε το σύμπαν συνωμοτεί, για να το αποκτήσεις».

Πρώτα πρώτα με ενοχλεί η ευκολία και η επιπολαιότητα, με την οποία το λένε. Ύστερα, γιατί συνωμοσία σημαίνει κάτι το αρνητικό, ενώ ο λόγος γίνεται για κάτι καλό και θετικό. Είναι όπως λένε «άσπονδοι» φίλοι, αλλά τέλος πάντων αυτό είναι εν μέρει κατανοητό, για να τονιστεί η σφοδρότητα και η δύναμη της ενέργειας. Εκείνο όμως που κυρίως με ενοχλεί είναι η ευκολία, με την οποία λέγεται δια «πάσαν νόσον και... μ...» ως εάν επρόκειτο για μια πανάκεια.

Καθώς όμως δεν υπάρχουν πανάκειες ούτε ελιξίρια, είναι σχεδόν εξοργιστικό να καταντούν μια τόσο σοβαρή υπόθεση μπανάλ. Γιατί

όντως το σύμπαν δουλεύει για το καλό μας και μας δίνει αυτό που πραγματικά χρειαζόμαστε, μόνο που αυτό μπορεί να μην είναι – και συχνά δεν είναι – αυτό που εμείς θέλουμε ή θεωρούμε καλό για μας. Το σύμπαν ή ο Θεός – και δεν είναι ντροπή ή «αμαρτία» να αναφέρουμε ευθαρσώς το όνομά Του – ξέρει πολύ καλά, πιο καλά από μας τους ίδιους τι είναι πραγματικά καλό για μας στην παρούσα φάση της ζωής μας και για το σύνολο της ζωής μας. Για το σκοπό που έχουμε έρθει σ' αυτή τη συγκεκριμένη ζωή, με αυτές τις συγκεκριμένες συνθήκες.

Για χρόνια και χρόνια, δεν ξέρω να πω πόσα, είχα παράπονο από το Θεό, γιατί να γεννηθώ κάτω από αυτές τις συνθήκες, γιατί να έχω αυτούς τους συγκεκριμένους γονείς, γιατί να έχω αυτή τη σκληρή και άκαρδη απέναντί μου γιαγιά, ενώ για άλλους έδειχνε τόση ευαισθησία.

Δε θα ξεχάσω, για παράδειγμα, πόσες φορές τα μάτια της γέμιζαν και χρειαζόταν να καθαρίσει τα γυαλιά της που είχαν θαμπώσει, όταν αναφερόταν στους αγώνες που είχαν κάνει για να πετύχουν το οχτάωρο εργασίας, την εξασφάλιση δικαιωμάτων, όπως η ιατρική περίθαλψη, η συνταξιοδότηση και η πληρωμένη άδεια, ο δέκατος τρίτος μισθός κ.λπ., ενώ έκλαιγε βουβά, καταπίνοντας τον πόνο της, κάθε φορά που αναφερόταν σε νέα παιδιά που είχαν θυσιαστεί σε αυτούς τους αγώνες.

Ήταν ιδιαίτερα παραστατική, όταν μου εξιστορούσε πώς τα άλογα της αστυνομίας ορμούσαν απάνθρωπα πάνω στους διαδηλωτές και πώς, όταν διαλυόταν ο κόσμος, έμεναν εκεί πεσμένα τα παλικάρια, τραυματισμένα ή σκοτωμένα.

Η σκηνή όμως που τη δονούσε πιο πολύ και της προκαλούσε και το μεγαλύτερο θαυμασμό, μαζί και πόνο, ήταν όταν μου διηγιόταν πώς μια από τις πολλές φορές που οι διαμαρτυρόμενοι για τις εξευτελιστικές τιμές του καπνού προσπαθούσαν να εμποδίσουν τα τρένα τα γεμάτα με το πολύτιμο για κείνους προϊόν, γιατί τους έδινε μεροκάματο και εξασφάλιζε τη ζωή της οικογένειας, να εμποδίσουν την αναχώρησή τους. Σε μια τέτοια διαμαρτυρία, ένα παλικάρι μπήκε ανάμεσα σε δυο βαγόνια, ελπίζοντας ότι αυτό θα εμπόδιζε τα τρένα να φύγουν.

Εδώ σταματούσε πάντα και έκλαιγε η γιαγιά, για να μπορέσει, μετά από λίγο, καταπίνοντας τους λυγμούς της και σκουπίζοντας τα μάτια να πει, «και όμως το τρένο έφυγε... είδαμε τα βαγόνια να πλησιάζουν... φωνάζαμε να σταματήσουν... αλλά τα βαγόνια πλησίαζαν και όλο πλησίαζαν... ώσπου... το παλικάρι έλιωσε ανάμεσα σε κείνα το στρογγυλά που συνδέουν τα δυο βαγόνια...»

Ακολουθούσε σιωπή και βουβό κλάμα. Κι εγώ εκστασιασμένη από τη ζωντάνια της περιγραφής λυπόμουν για τα δεινά που χρειάστηκε να περάσει η ανθρωπότητα, για να πετύχει μια καλύτερη ζωή...

Άλλες φορές πάλι, η γιαγιά ήταν σε κέφια και σιγοτραγουδούσε με την τρεμάμενη φωνή της ή μου διηγιόταν αστείες ιστορίες ή περιστατικά για άτομα που γνώριζα ή όχι. Και όλα αυτά, καθώς με είχε καθισμένη δίπλα

της, να της ξηλώνω τρικά ή να δένω κλωστές ή να κάμνω κουβάρια, να ράβω κουρέλια, να πλέκω δαντέλα ή ό,τι άλλα με μάθαινε, με πρώτο και κύριο την οικονομία, την ανακύκλωση και ανανέωση του παλιού. Πολύτιμα πράγματα κι ας είχα φάει τόσο ξύλο...

Άλλωστε – πράγμα που πάντα μάς τόνιζε ο πατέρας, για να τη σεβόμαστε – εκείνη μας μεγάλωνε κάτω από τις αντίξοες συνθήκες της φτώχειας και της αρρώστιας.

Άρα λοιπόν, ίσως η καθυστέρηση αυτή του να μπορέσουμε να βρεθούμε με τη Βερόνικα, ίσως λέω, να οφείλεται στο ότι «το σύμπαν» ήθελε να μου δώσει μια ευκαιρία να ξαναδώ και να αναθεωρήσω το ρόλο της γιαγιάς μου στο μεγάλωμά μου και να ξεκαθαρίσω για μια φορά ακόμη τι ρόλο έπαιξε εκείνο το ανελέητο ξύλο σε μια τόσο τρυφερή ηλικία. Μου τσάκισε τα κοκάλα της ψυχής. Όπως μου τσάκισε ένα μικρό κοκαλάκι στο δεξί μου πόδι, που άμα το αγγίζω προκαλεί έναν οξύτατο πόνο. Ίσως και τον πόνο στη μέση και από κει σε όλο το αριστερό πόδι, από πάνω ως κάτω...

Παρ' όλα αυτά... σήμερα... δε νιώθω πια πικρία για τη γιαγιά. Μάλλον μια γλύκα πάει να μου 'ρθει... Μπορεί και να την αγαπούσα... Μάλλον θα την αγαπούσα, αν ήταν λίγο πιο ανθρώπινη μαζί μου. Εκείνο το παγωτό... ας ήταν να μου το κερνούσε μια φορά... έτσι, για να μην έχω να θυμάμαι μόνο το όχι και το ξεγέλασμα...

Άλλωστε... τι άλλο ήταν εκείνη η προσπάθεια προσέγγισης στα δεκαπέντε μου; «Σε συγχωρώ και θα ήθελα να σε αγαπήσω». Βέβαια, η σχέση μας βελτιώθηκε, αλλά ποτέ δεν έγινε σχέση αγάπης, όπως τουλάχιστον τα παραμύθια και τα κείμενα λογοτεχνίας παρουσιάζουν τη σχέση εγγονιών – γιαγιάς, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ορφανά. Και η γιαγιά, πολλές φορές δακρύζοντας, μας έλεγε «ορφανά», εννοώντας ότι η μάνα μας δεν ήταν εκεί για να μας φροντίζει, και πληγωνόταν πραγματικά, όταν σκληροί άνθρωποι ή αστόχαστα παιδιά μας πλήγωναν με λόγια ή πράξεις.

Παρασκευή, 22 Οκτωβρίου του 2010. Πιάνω να ξαναδώ το κείμενο της 14^{ης} συνάντησης. Και συμπληρώνω όλα αυτά που έχουν προηγηθεί. Ίσως, όπως και με τον πατέρα μου, να έπρεπε να αποκαταστήσω τη γιαγιά μου, και στη συνείδηση του αναγνώστη και τη δική μου.

Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι καθώς επαναθεωρώ τα γραφέντα, ξανακοιτάζω και τις σημειώσεις της Βερόνικας, όπου με κατάπληξη, όσο και ευχαρίστηση βλέπω κάτι, που εγώ δεν το είχα σκεφτεί ούτε καν διανοηθεί.

Μεταφέρω εδώ το σχετικό κομμάτι από τις σημειώσεις της Βερόνικας, με τα ελληνικά και τα αγγλικά, όπως ακριβώς είναι γραμμένο, αν και υποτίθεται ότι δεν πρέπει να ξέρω τι γράφει. Υποτίθεται ότι η διαδικασία γίνεται και περνά και ξεχνιέται και εκείνο που μένει είναι μόνο η

ωφέλεια που επέρχεται και επενεργεί για αναδόμηση των κυττάρων του ατόμου, με συνακόλουθη την αλλαγή στη συμπεριφορά του και επομένως στη μείωση του άγχους του.

DRACON

D 12 Religion You may not feel in tune with the universal forces (God) or God may feel too Intrusive.

Προσπαθώντας για το Offering, αγχώνεσαι για το DEVINE, ενώ επιθυμείς Remains προσπαθώντας για DEVIDED, ενώ θα ήθελες να ήσουν στο UNDIVIDED, έχεις το demi-god.

You wish to try for something to do with Remains which stresses you about something to do with Devided, while you desire to have something to do with Offering you always relate to as Divine, and so instead of have something to do with Undivided you get Demi-god as a result cause your dragon is about You may not feel in tune with the universal forces (God) or God may feel too Intrusive.

Το μεταφράζω λοιπόν και για τον αναγνώστη, που πιθανό να μη ξέρει αγγλικά, αλλά κυρίως για τη δική μου καλύτερη κατανόηση.

Προσπαθώντας για την Προσφορά, αγχώνεσαι για το Θεϊκό, ενώ επιθυμείς Υπολείμματα προσπαθώντας για Διαιρεμένος, ενώ θα ήθελες να ήσουν Αδιαίρετος, έχεις το Ημίθεος.

Επιθυμείς να προσπαθήσεις για κάτι που έχει να κάνει με τα Υπολείμματα. Το οποίο σε αγχώνει για κάτι, που έχει να κάνει με το Διαιρεμένος. Ενώ επιθυμείς να έχεις κάτι, που σχετίζεται με τις προσφορές-προσφορά,, πάντα αναφέρεσαι σ' αυτήν ως κάτι Θεϊκό. Έτσι, αντί να έχεις να κάνεις κάτι με το Αδιαίρετος, έχεις το Ημί-Θεός. Ως αποτέλεσμα ο «δράκος» σου σχετίζεται με το ότι Ίσως δε νιώθεις συντονισμένος με τις συμπαντικές δυνάμεις (Θεός) ή ο Θεός μπορεί να νιώθει πολύ οχληρός. (ή μήπως: νιώθεις το Θεό πολύ ενοχλητικό)

Το θέμα του Θεού σίγουρα είναι ένα ζητούμενο, που δεν το έχω λύσει ακόμη. Έχω περιγράψει στο βιβλίο μου «Καθώς μου φεύγεις» στη δεύτερη έκδοση, πώς πίστευε η μάνα μου και πόσο «δεν πίστευε» ο πατέρας μου. Εγώ είμαι ανάμεσα στα δυο, αλλά πράγματι τον τελευταίο καιρό αρχίζει και πάλι να με απασχολεί. Ίσως είναι το επόμενο θέμα, με το οποίο πρέπει να καταπιαστώ. Αλλά δε θα φανταζόμουν πώς αυτό εμπλέκεται στην ψυχολογία μου, αν δεν το έβλεπα γραμμένο εδώ.

Να λοιπόν γιατί δεν πρέπει να βιαζόμαστε και να αφήνουμε τα πράγματα να πάρουν το δρόμο τους και το χρόνο τους. Δίνοντάς τους το χρόνο τους, τους επιτρέπουμε να πάρουν το δρόμο τους. Ω, το υπέροχο «σπεύδε βραδέως», που ήταν από τα πρώτα πρώτα αρχαία, που μου έμαθε ο πατέρας μου. Είχαν αυτή τη φιλοσοφία οι δικοί μου και φαινόταν φερμένη από την ανατολίτικη επίδραση του τόπου καταγωγής τους. Αλλά να που δεν ήταν!

Όπως και η «πίστη» στη μοίρα. Που δεν ήταν πίστη. Ήταν αποδοχή. Αποδοχή των γεγονότων της ζωής, όπως αυτή τα φέρνει, όπως αυτή τα θέλει, γιατί είναι πιο σοφή από μας, γιατί μας ξέρει καλύτερα και γιατί ξέρει να δουλεύει για το πραγματικό μας καλό, το θαμμένο στα έγκατα του εαυτού μας, που εμείς αγνοούμε.

Ευχαριστώ το MemGram[®] και όσα αυτό μου αποκάλυψε. Όπως θα δείξει η απομαγνητοφώνηση της 15^{ης} συνεδρίας, έσκαψε βαθιά και βρήκε ακριβώς τη ρίζα και την πρώτη απαρχή. Τώρα, με το χρώμα ανασκαμμένο και φρεσκαρισμένο, είμαι έτοιμη να φυτέψω νέες ιδέες στο μυαλό μου, να καλλιεργήσω νέες συμπεριφορές στην πρακτική μου και να βγω ανακαινισμένη στον κόσμο που με περιβάλλει. Τώρα νιώθω σαν σπόρος, προστατευμένος και ζεστός, κάτω από το ανάλαφρο, εμπλουτισμένο χρώμα, που είναι έτοιμο να δώσει τη γονιμότητα.

Πιστεύω ότι το MemGram[®] είναι η «ψυχολογία του βάθους» του μέλλοντος και αυτό που θα λύσει οριστικά το πρόβλημα της «επιστημονικότητας» της Ψυχολογίας. Τα χρόνια των αναζητήσεων για αυτό το αιτούμενο έχουν παρέλθει. Τώρα η Ψυχολογία, η Ψυχοπαθολογία και η Ψυχιατρική ίσως θα πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη βαρύτητα στο τι μπορεί να τους προσφέρει το MemGram[®], ώστε ο κόσμος να ωφεληθεί, όπως ωφελήθηκα εγώ.

Όλα αυτά μπορεί να μοιάζουν σαν διαφήμιση του MemGram[®], αλλά προσωπικά δεν έχω κανένα λόγο να το κάνω πέρα από την εμπειρία μου και το εξαιρετικό αποτέλεσμα που είχα. Το λέω και πάλι, ίσως είχα αυτό το αποτέλεσμα, χάρη στα (πολλά μου) διαβάσματα από τη μια, τη διαρκή ενασχόλησή και επιδίωξή μου για τη βελτίωση του εαυτού μου από την άλλη, αλλά και χάρη σε όλες τις διάφορες ψυχοθεραπείες (και όχι μόνο) που δοκίμασα κατά καιρούς, χωρίς καμιά να μου δώσει αυτό το ολοκληρωμένο και ξεκάθαρο, που μου έδωσε το MemGram[®].

Το λέω και το διευκρινίζω αυτό, γιατί δε θέλω να δημιουργώ αβάσιμες ελπίδες σε κανένα και γιατί η εμπειρία του καθενός είναι διαφορετική και υπαγορεύεται από πολλούς και ποικίλους παράγοντες. Ωστόσο, δεν έχει παρά να δοκιμάσει κανείς. Ούτε πολύ χρόνο ούτε πολύ χρήμα θα χάσει.

Αν μπορεί να υπάρξουν παρενέργειες ή αρνητικές επιπτώσεις, δεν το γνωρίζω, αλλά αυτό πλέον είναι θέμα των επιστημόνων και των αρμοδίων, φτάνει οι πρώτοι να μην αντιδράσουν από συντηρητισμό ή φόβο ότι μπορεί να βλαφτούν τα συμφέροντά τους και με ανοιχτό πνεύμα, όπως ταιριάζει σε πραγματικούς επιστήμονες, να δουν τις εφαρμογές που μπορεί να έχει το MemGram[®] και να το υιοθετήσουν, στο βαθμό που τους εξυπηρετεί.